

LJEKOVITO BILJE
Dr. FRAN KUŠAN

Vraćam kugige,
uvjetno ponisti
zadruženje. —

Zpt. 23.X.79

Dr. Franjo
Stajduška

(posuđeno g. 1978.)

MALINA SAVINA

Foto F.

2999.

LJEKOVITO BILJE

SISTEMATSKI PRIKAZ
NAJVAŽNIJEG LJEKOVITOG, OTROVNOG
I INDUSTRIJSKOG (TEHNIČKOG) BILJA
ČITAVOGA SVIJETA

SASTAVIO

DR. FRAN KUŠAN

SVEUČILIŠNI ASISTENT I HONORARNI NASTAVNIK SISTEMATSKE BOTANIKE
ZA FARMACEUTE NA SVEUČILIŠTU U ZAGREBU

ZAGREB 1938

IZDANO U VLASTITOJ NAKLADI

PREDGOVOR

Veliki napredak, koji iz dana u dan pokazuje primjena ljekovitog bilja u savremenoj medicini, nije mogao ostati ni kod nas nezapažen. Posljedica se toga utjecaja zapaža ne samo u velikom broju popularnih djela, koja su kod nas objavljena zadnjih godina, nego i u velikoj potražnji našeg ljekovitog bilja, za koje vlada veliko zanimanje u domovini i izvan nje. To je činjenica, o kojoj treba voditi računa, činjenica, koju treba zgodnom organizacijom i propagandom iskoristiti u prvome redu za napredak naše narodne privrede. Potrebno je prije svega da se rad zainteresiranih krugova upravi u tome smjeru, da ga se učini savremenijim, da ga se oslobodi od starih i ukorijenjenih predrasuda i da ga se uskladi s interesima velikog dijela naroda.

Vodeći o svemu tome računa, odlučio sam se, da sastavim knjigu o ljekovitom bilju, ali knjigu, koja će se po načinu prikazivanja bitno razlikovati od dosadašnjih popularnih knjiga, koje obrađuju slični predmet. Uzeo sam za zadaću, da prikažem sve najvažnije ljekovite, otrovne i tehničke biljke u botaničkom sistemu i, gdjegod je to bilo moguće, prema najnovijim rezultatima znanstvenih istraživanja. Prema tome je u ovoj knjizi najveća pažja posvećena samoj biljci kao organizmu, koji uz svoj manje više stalni oblik ima i svoj stalni položaj u sistemu. Iza toga je istom prikazana droga odnosno sirovina (njezin sastav i primjena), koju ta biljka daje. Ovo sam učinio i zbog toga, da bi se ovom knjigom mogli poslužiti ne samo slušači farmacije, tehnike, medicine, veterine i t. d. nego i ljekarnici, liječnici, tehničari, veterinari i drugi.

U svome sam radu nastojao ne samo da prikupim podatke o našim ljekovitim i korisnim biljkama, nego i da upotrebim najnovije znanstvene rezultate o ljekovitim biljkama uopće. Iz priloženog se popisa najvažnije literature vidi, kojim sam se djelima služio pri sastavljanju ove knjige. Kod toga mi je osobita dužnost, da se zahvalim upravama naših sveučilišnih zavoda (botaničkog, farmakognoskog i farmaceutsko-tehnološkog), čijim sam se knjižnicama u svome radu znatno koristio.

Koliko mi je bilo moguće, donio sam uz kratki opis biljke vrlo često i njezinu sliku ili crtež, u kome su istaknute najvažnije biljne oznake. Da i u tome pogledu bude ovo djelo što savremenije, preuzeo sam najveći broj crteža iz poznatog djela L. Kroebera, Das

neuzeitliche Kräuterbuch, izašlog u nakladi Hippokrates-Verlaga Marquardt & Cie, Stuttgart (1934—35). Crteže je izradio profesor dr. G. D u n z i n g e r, čije se slike nalaze i u najvećem florističkom djelu: G. H e g i, Illustrierte Flora von Mittel-Europa, iz kojeg sam isto tako preuzeo izvjestan broj slika. Veliki sam broj crteža sam izradio, a prema slikama iz raznih djela o ljekovitom bilju. Preostali je dio slika uzet iz H. B a i l l o n, Dictionnaire de botanique (1876). Manji je dio izrađen klišeјima »Narodne knjižnice« u Zagrebu.

Da mi olakša izdanje ove knjige u vlastitoj nakladi, podijelilo mi je Društvo za Strossmayerovo sveučilište u Zagrebu potporu u iznosu od Din 5.000, na čemu se društvu i ovom prilikom najljepše zahvaljujem.

U Z a g r e b u, mjeseca kolovoza 1938.

Dr. FRAN KUŠAN

PREGLED SISTEMA, PO KOJEMU SU POREDANE BILJNE SKUPINE U OVOJ KNJIZI

I. SCHIZOPHYTA , biljke cijepalice	1
1. Bacteria , bakterije	1
2. Cyanophyceae , modrozelene alge	3
II. MONADOPHYTA , bičaši	3
III. MYXOPHYTA , sluznjače	3
IV. DIATOMACEAE , kremenjašice	4
V. CONJUGATOPHYTA , jarmašice	4
VI. CHLOROPHYCEAE , zelene alge	5
VII. CHAROPHYTA	6
VIII. PHAEOPHYTA , smeđe alge	6
IX. RHODOPHYTA , crvene alge	9
X. FUNGI , gljive	12
A. Phycomycetes , gljive algašice	12
B. Ascomycetes , gljive mješinarke	15
C. Basidiomycetes	19
XI. LICHENES , lišaji	25
Ascolichenes	26
XII. BRYOPHYTA , mahovi	28
1. Musci , pravi mahovi	29
2. Hepaticae , jetrenjače	29
XIII. PTERIDOPHYTA , papratnjače	30
1. Lycopodiinae	30
2. Articulatae	32
3. Filicinae	33
XIV. ANTHOPHYTA , cvjetnjače	37
A. Gymnospermae , golosjemenjače	38
1. Cycadinae	38
2. Ginkgoinae	39
3. Coniferae , četinjače	39
4. Gnetinae	51
B. Angiospermae , kritosjemenjače	52
Dicotyledones , dvosupnlice	53
Choripetalae , prostolatičnice	54
Monochlamydeae , bezlatičnice	54
Dialipetalae	100
Sympetalae , sulatičnice	268
Monocotyledones , jednosupnlice	385

- 1837—1848 u bivšoj hrvatsko-slavonskoj Vojnoj Krajini kao i u civilnoj Hrvatskoj. — Apotekarski Vjesnik, god. XVIII, 1936.
- Čarobni kaktus pejotl (meskal). — Priroda, god. 27, 1936, br. 1.
- Vuković B.: Ljekovito bilje u Jugoslaviji. — Vjesnik Ljekarnika, god. XII, 1930, br. 8 - 12.
- Vuković B.-Akačić: Die Heilpflanzengewinnung in Jugoslavien. — Heil- und Gewürzpflanzen, München, Bd. XV, 1932.
- Wasicky R.: Physiopharmakognosie. — Eine Darstellung des Gesamtgebietes der Heildrogen aus dem Pflanzen- und Tierreich mit Einschluss der Vitamine und Hormone. — Wien 1932.
- Wehmer C.: Die Pflanzenstoffe. I.—II. — Jena 1929.
- Wettstein R.: Handbuch der Systematischen Botanik. I. u. II. Bd. — Leipzig u. Wien 1933. - 1935.
- Wiesner J.: Die Rohstoffe des Pflanzenreiches. — Bd. I u. II, 1900 - 1903.
- Zippel H. u. Böllmann C.: Ausländische Culturpflanzen in farbigen Wandtafeln mit erläuterndem Text. 1880.
- Zörnig H.: Arzneidrogen, I - II Teil.

Osim toga su uzeta u obzir mnoga botanička djela te mnogi članci, prikazi i izvještaji iz raznih stručnih časopisa (Apotekarski vjesnik, Farmaceutski vjesnik, Glas Apotekarstva, Glasnik Zemaljskog muzeja za Bosnu i Hercegovinu, Poljoprivredni glasnik, Šumarski list, Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena itd.).